

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 8/4 2019 s. 2162-2177, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE VE İNGİLİZCE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARININ ÖĞRENME ALANLARI BAKIMINDAN KARŞILAŞTIRILMASI*

Dilan KALAYCI**

Erhan DURUKAN***

Geliş Tarihi: Eylül, 2018

Kabul Tarihi: Ekim, 2019

Öz

Bu çalışmanın amacı yabancılara Türkçe ve İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarını öğrenme alanlarına dağılımı açısından karşılaştırmaktır. Bu doğrultuda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı ve Efekta General English ders kitapları örneklem olarak alınmıştır. Verilerin toplanması, analizi ve yorumlanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1 ve B2 düzey ders kitaplarında yer alan okuma ve yazma becerisine yönelik etkinlik sayısının sözlü anlatım, dinleme ve karşılıklı konuşma becerisine yönelik etkinlik sayılarından fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca Efekta ders kitaplarında konuşma, dinleme ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlik sayısının daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Yabancılara Türkçe öğretimi, yabancılara İngilizce öğretimi, öğrenme alanları.

COMPARING THE TEXTBOOKS OF TEACHING TURKISH AND ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE IN TERMS OF LEARNING DOMAINS

Abstract

The aim of this research is to compare the textbooks used in teaching Turkish and English to foreigners in terms of learning domains. In this context, Yeni Hitit Turkish for Foreigners Course Book B1-2 and Efekta General English Course Books were determined as research sample. Documentary analysis within the qualitative methods was used in the collection, analysis and interpretation of the data. As a result of the research, it is found that the number of activities for reading and writing skills in Yeni Hitit Turkish for Foreigners Course Book is more than the number of activities for narrative expression, listening and speaking skills. In addition, in Efekta General English Course Books, there are more activities to improve the skills of speaking, listening and narrative expression.

Keywords: Teaching Turkish to foreigners, teaching English to foreigners, learning domains.

* Bu çalışma Dilan Kalaycı tarafından Doç. Dr. Erhan Durukan danışmanlığında 2018 yılında hazırlanan “Yabancı Dil Olarak Türkçe ve İngilizce Öğretimi Ders Kitaplarının Karşılaştırılması” adlı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doktora Öğrencisi; Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, dilankalaycii@gmail.com

*** Doç. Dr.; Trabzon Üniversitesi, Fatih Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi ABD, erhandurukan@gmail.com

1. Giriş

Yabancı dil öğrenmek ve öğretmek küresel anlamda iletişim görevinin yanında bilim, teknoloji ve sosyal açıdan bir ayrıcalık hâline gelmiştir. Çeşitli amaçlarla yabancı dil öğrenmek isteyen bireyler bu ayrıcalıklardan yararlanmak adına yabancı dil öğrenme eylemini örgütlü ve programlı bir biçimde eğitim alanına taşımışlardır. “Birden fazla dil konuşma becerisinin antik çağlardan beri insan davranışlarını motive ettiği” (Dolean, 2015, s. 706) düşünüldüğünde yeni bir dil öğrenmenin önemini eğitim alanına yansımaları açıkça görülmektedir. Toplamda 101 ülkede konuşulan İngilizce (Uzun, 2012) ve dünyada en sık kullanılan dillerden biri hâline gelen Türkçenin yabancı bir dil olarak eğitimi ve öğretimi içinde bulunduğumuz yüzyılda geçerliliğini ve önemini korumaktadır.

Günümüzde tüm iş alanlarında ve bilim dünyasında geçerli olan İngilizce dünya dili hâline gelmiştir. “İngilizcenin 50’den fazla ülkenin resmî dili olması” (Tok ve Arıbaş, 2008, s. 207) ve yaygın kullanımı göz önünde bulundurulduğunda, eğitim ve öğretiminin başarılı bir çizgide ilerlediği söylenebilir. Dünyada en çok konuşulan diller listesinde beşinci sırada yer alan Türkçeyi öğrenmek isteyen yabancı sayısının hızla artması, beraberinde çeşitli kurumları Türkçenin yabancı dil olarak eğitimi-öğretimi konusunda çalışmalar yapmaya sevk etmiş, Türkçenin dünyada ilgi duyulan bir dil hâline gelmesini sağlamıştır (Erdem, Gün, Şengül ve Şimşek, 2015; Yüce, 2005).

Yabancı dil öğretim sürecinde bireylerin görsel, işitsel ve kinestetik becerilerinin tamamına uygun bir eğitim ortamı oluşturmak yararlı olabilir. Öğrenme stillerine göre oluşturulmuş öğretim malzemeleri hedef dil gelişimine katkı sağlayacaktır. Hedef dilde karşılaştığı durumları temel dil becerileri vasıtasıyla çözümleyen öğrencilere yönelik hazırlanan materyaller bu ihtiyaçlara cevap vermelidir.

Yabancı dil eğitiminde bireyde; anlama ve anlatma becerileri etrafında toplanan dört temel dil becerisini geliştirmek esas alınır. “Temel dil becerilerini geliştirmek için ders araç-gereçleri içinde en etkin kullanılan ve yabancılara Türkçe öğretimindeki materyallerin başında gelen ders kitapları yer almaktadır” (Karababa ve Üstünsoy-Taşkın, 2012, s. 67; Tok, 2013, s. 250). Eğitimde geçmişten bu yana en çok kullanılan ders materyallerinden olan, maliyetinin ucuzluğu ve bireye kazandırılmak istenen becerilerin tamamına hitap eden etkinlikleri barındırmasıyla ders kitapları (Arslan ve Adem, 2010; Yılmaz ve Temiz, 2014), yalnızca öğrenci için değil öğretmen için de bir başvuru kaynağıdır. Sınıf içi etkinlikleri, uygulamaları, konu anlatımlarını, kazanımlar çerçevesinde oluşturulan alıştırmaları barındırarak öğretimde görevli kimseler için program niteliğindedir. Tomlinson’a (2012) göre hem zaman hem de para tasarrufu için gerek duyduğumuz ders kitapları, pek çok öğretmen tarafından tüm ihtiyacı tek bir

kaynakta topladığı için talep görmektedir. Hedef dili iletişim kurma, barınma, eğitim ya da akademik amaçlar doğrultusunda edinmeye çalışan bireyin ve aynı zamanda öğretmenin başvuracağı ilk materyal ders kitabıdır. “Dil öğretiminde ders kitabı kullanımının faydaları; kitapların müfredat ve program için bir altyapı sağlaması, standart yönergeye yardımcı olması... Ders kitaplarının etkili dil öğretim teknikleri sunabilmesi, öğretmenleri eğitebilmesi ve görsel olarak dikkat çekici olmaları şeklinde sıralanabilir” (Richards, 2001, s. 1).

Öğrencinin kolayca taşıyabildiği, temel dil becerileri ve dil bilgisi kurallarıyla ilgili bilgilere ulaşabildiği bir materyal olan ders kitaplarının öğrenci başarısına ayrıca katkı sağladığı söylenebilir. Öğretim aracı olan ders kitabı, tutarlılık ve sürekliliğin sağlanmasına yardım ettiği gibi öğrenciye verilen programda bir bütünlük oluşturmaya da katkı sağlar (Peçenek, 2005). Yabancı dil öğretiminin tek bir öğrenme alanına bağlı kalmaksızın bir bütün olduğu düşünüldüğünde ders kitaplarının öğrenme alanlarının tamamına yönelik bir içerik ile hazırlanması öğrenci başarısına doğrudan katkı sağlar. Yabancı dil eğitimi anlama, anlatma ve dil bilgisi becerilerinden ortak şekilde oluşan bir konumda olduğu için birbirini tamamlamak zorundadır.

Bununla beraber bir yanda yabancı dil öğretiminde dil bilgisi öğretilirken hedef dilin dil bilgisi kurallarının doğrudan verilip verilemeyeceği tartışma konusu olmuş, dilin bütün özelliklerinin verilmesinin uygun olmadığı savunulmuş, diğer yanda iletişim becerisinin kazandırılması ve hedef dile ait kuralların temel dil becerileri etrafında verilmesi gerektiği de düşünülmüştür (Uslu, 2005; Çalışkan, 2019; Ekren ve Ökten, 2019). Ders kitaplarında çeşitli alıştırmalar ve etkinlikler aracılığı ile yer bulan dört temel dil becerisi dil bilgisi öğretimiyle desteklendiğinde başarıya ulaşır.

Yabancı dil öğretiminde iletişim temelli dinleme, okuma, konuşma ve yazma ilk seviyeden başlamak koşulu ile bir bütün olarak ele alınmalı ve bu kapsamda yazılacak olan ders kitapları bu tip ünitelerle programlı bir şekilde ve ihtiyaca göre tasarlanmalıdır (Barın, 2005). Yabancı dil eğitiminde ana ders malzemesi olan ders kitabının bu işlevlerinin Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Programı'nın ortaya koyduğu ilkelere uygun olması da bir diğer zorunluluktur. Ayrıca anlama ve anlatma becerilerine birbirini tamamlayacak şekilde yer verilmelidir.

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde kullanılan ders kitaplarının eğitim öğretim ortamında ve sınıftaki yeri bağlamında Türkiye’de yapılan akademik çalışmaların nicelik olarak az olduğunun düşünülmesiyle beraber, yabancı dil eğitim ve öğretim sürecinde bu denli önemli bir materyal olan ders kitabı incelemeleri ile ilgili çalışmaların arttırılması gerekmektedir (Özdemir, 2013).

Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin, bu metinlerin okunabilirliklerinin ya da yabancı dil olarak Türkçe ve İngilizce öğretiminde kullanılan ders kitaplarının karşılaştırıldığı (Bölükbaş, 2015; Crossley, Allen ve McNomara, 2011; Erol, 2014; Şimşek, 2011; Yılmaz ve Temiz, 2014; Zorbaz, 2007), bu kitapların öğretmen görüşleri doğrultusunda, kültürel içerikleri, söz varlığı, metin tutarlılıkları gibi farklı açılardan değerlendirildiği (Biçer ve Çoban, 2015; Arslan ve Durukan, 2014; Ülker, 2007; Tüm ve Sarkmaz, 2012; Şimşek ve Dündar, 2015; Karababa ve Üstünsoy-Taşkın, 2012), yabancılara yönelik hazırlanan kitaplardaki anlama etkinliklerinin karşılaştırıldığı (Beyreli ve Ak Başoğul, 2013) çalışmaların bulunmasına rağmen yabancılara İngilizce ve yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında öğrenme alanlarının kıyasına yönelik bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu durum, çalışmanın problem durumunu oluşturmaktadır.

2. Yöntem

Araştırma Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Nitel araştırma; davranışları gözleme, katılımcılarla mülakatlar ve doküman incelemesi gibi nitel veri toplama yöntemleri yoluyla verilerin toplandığı ve bulguların bütüncül olarak ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma şeklinde ifade edilir (Creswell, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Doküman incelemesi ise araştırılması hedeflenen olgu veya olgulara dayalı materyallerin aşamalı olarak analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

İncelenen Kitaplar

YHYİT serisine ait B1-2 düzey ders kitabı ve Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 ve B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitapları örneklem olarak alınmıştır. Yeni Hitit serisinin seçilmesinin nedeni yabancılara Türkçe öğretiminde uzun süredir kullanılıyor olması (2000 yılından beri), Efekta General English serisinin seçilmesinin nedeni ise seçilen serinin tamamına ulaşılabilen tek kaynak olmasıdır.

Diller İçin Avrupa Ortak Çerçeve Programı'nda eşik düzeyi olarak adlandırılan, A ve C seviyeleri ile kıyaslandığında hem dört temel dil becerisinin hem de dil bilgisi konularının daha yoğun verilmesi ve öğrencinin yabancı dil yetkinliğinin doğru bir biçimde analiz edilmesi sebebiyle B düzey seçilmiştir. B1 seviyesi artık öğrencinin bu temel becerilerde yetkinliğe doğru aldığı mesafe açısından dil becerilerinde doğru-yanlış, ileri-geri gibi birtakım tespitler yapabileceğimiz, öğrencilerde yaygın olarak gelişen eksiklikleri görebileceğimiz bir düzeydir (Demirci, 2015).

Verilerin Toplanması ve Analizi

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe serisine ait B1-2 düzey ders kitabı ve Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 ve B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitaplarının alıştırma ve etkinliklerin öğrenme alanlarına dağılımı Avrupa Dil Portfolyosu içerisinde bulunan temel beceriler ve kazanımlara göre belirlenmiştir. Avrupa Dil Portfolyosu (ADP) “Yabancı dil öğrenenlerin yabancı dili öğrendiği ortamda dil öğrenme sürecine dayalı hedef dile yönelik deneyim ve kazanımlarını kayıt altına aldığı bir öz değerlendirme aracıdır” (Mirici, 2000’den akt., Mirici, 2015, s. 43). Yabancı dilde nitelik ve yeterliğin temel dil becerilerine göre belirlenmiş ölçütleri içeren 6 düzey ile oluşturulmuş dokümandır.

Araştırmada elde edilen veriler önceden belirlenmiş kriterlere göre içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. “İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259).

3. Bulgular

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe serisine ait B1-2 düzey ders kitabı ve Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 ve B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitapları öğrenme alanlarına göre kazanımlar açısından incelenmiş ve aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Tablo 1: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 Düzey Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi

Ünite	Kazanımları	
	B1	B2
	Frekans	
1.	2	3
2.	5	3
3.	2	3
4.	3	3
5.	2	4
6.	3	6
7.	2	4
8.	3	4
9.	4	3
10.	3+1	3
11.	4	4
12.	3	3

B1 düzey dinleme becerisi: Günlük yaşamda sık sık karşılaşılan basit konulardaki standart konuşmayı genel olarak anlayabilir, ilgi alanıyla ilgili programların ve medyada yer alan videoların büyük bir kısmını yavaş olmak koşuluyla idrak edebilirim.

B2 düzey dinleme becerisi: Güncel, toplumsal ya da evrensel bir konuya dair uzun konuşmaları, tartışma özelliği taşıyan sunumları ve seminerleri anlayabilir, standart dilin konuşulduğu hemen her programı, filmi takip edebilirim.

Tablo 1’de görüldüğü üzere Yeni Hitit serisi B1-B2 düzey ders kitaplarında dinleme becerisine yönelik etkinlik ve alıştırmaya sayıları kazanımlara göre incelenmiş ve üniteler ile birlikte verilmiştir. B1 düzey ders kitabında 2. ünite 5 adet etkinlikle en fazla alıştırmayı bulundururken, B2 düzeyde 6. ünite 6 etkinlik bulundurmaktadır. Her iki seride yer alan dinleme etkinliklerinin ortalama 2 ile 6 adet arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 Düzey Ders Kitaplarında Okuma Becerisi Kazanımları

Ünite	B1	B2
Frekans		
1.	7	6
2.	6	5
3.	7	3
4.	8	3
5.	6	4
6.	4	4
7.	7	4
8.	6	3
9.	4	4
10.	6	4
11.	4	4
12.	5	3

B1 düzey okuma becerisi: Günlük hayatta oldukça yaygın kullanılan kelime ve kelime gruplarını içeren okuma parçalarını, kişisel mektuplarda yer alan duygu, istek ve önerileri anlayabilirim.

B2 düzey okuma becerisi: Günlük hayatta sık ya da nadir kullanılıp kullanılmadığına bakmaksızın güncel konularla ilgili her türlü makale ve yazıyı okuyabilir, edebi bir düzyazıyı anlayabilirim.

Tablo 2’de görüldüğü üzere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 düzey ders kitaplarındaki etkinlikler okuma becerisine yönelik kazanımlara göre incelenmiştir. B1 düzeyde 4. ünite 8, B2 düzeyde 1. ünite 6 adet etkinlik ile en fazla alıştırmayı barındırmaktadırlar. Her iki düzeyde yer alan okuma etkinliklerinin ortalama 3 ile 8 adet arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 Düzey Ders Kitaplarında Karşılıklı Konuşma Becerisi Kazanımları

Ünite	B1	B2
Frekans		
1.	1	3
2.	2	2+1
3.	1	2
4.	1	2+1
5.	3	2+1
6.	2	2+1
7.	1	2
8.	2	2

9.	2	1
10.	2	2+1
11.	1	2
12.	1	2

B1 düzey karşılıklı konuşma becerisi: Hedef dilin konuşulduğu ülkede seyahat ederken, yerli halk ile iletişime geçerken karşılaşılabileceğim pek çok durumun üstesinden gelebilir, hazırlıksız konuşabilirim.

B2 düzey karşılıklı konuşma becerisi: Öğrendiğim yabancı dili, ana dili olarak konuşan kişilerle sorunsuz anlaşmamı sağlayacak akıcılıkta ve düzeyde kullanabilir, hâkim olduğum alanlarda kendimi kolaylıkla ifade edebilirim.

Tablo 3’te görüldüğü üzere Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 düzey ders kitaplarındaki karşılıklı konuşma becerisine yönelik etkinlik sayıları ortalama 1 ile 3 adet arasındadır.

B1-B2 düzeyde yer alan karşılıklı konuşma becerisini geliştirmeye dayalı alıştırmaların, okuma ve dinleme becerilerine yönelik etkinlik sayılarına göre daha az olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 Düzey Ders Kitaplarında Sözlü Anlatım Beceri

Kazanımları		
Ünite	B1	B2
Frekans		
1.	3+1	4+1
2.	2+1	3+1
3.	4+1	4+1
4.	3+1	4+1
5.	4+1	6+1
6.	4+1	4+1
7.	2+1	6+1
8.	1+1	2+1
9.	4+1	4+1
10.	3+1	4+1
11.	2+1	3+1
12.	2+1	2+1

B1 düzey sözlü anlatım becerisi: Kişisel ilgi alanlarımı, geleceğe dair plan ve hedeflerimi, kalıp ve deyişler ile kullanabilir, neden belirtebilir, herhangi bir film veya kitap ile ilgili fikirlerimi sunabilirim.

B2 düzey sözlü anlatım becerisi: İlgi alanım, yaşantım ya da hayallerimle ilgili konularda detaylı olarak hazırlıksız şekilde görüş bildirebilirim.

Tablo 4’te görüldüğü üzere sözlü anlatım becerisine yönelik incelenen YHYİT B1-B2 düzey ders kitaplarındaki etkinlikler üniteler ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir. B1 düzeyde 5’er etkinlikle 3., 5., 6., 9. üniteler, B2 düzeyde 7’şer adet etkinlikle 5. ve 7. üniteler en fazla

alıştırmayı barındırmaktadırlar. Her iki düzeyde yer alan sözlü anlatım becerisini geliştirmeye dayalı etkinliklerinin ortalama 3 ile 7 adet arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 5: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 Düzey Ders Kitaplarında Yazılı Anlatım Becerisi

Kazanımları		
Ünite	B1	B2
Frekans		
1.	2	3+1
2.	3	3
3.	4	5+1
4.	3	3+1
5.	3+2	2
6.	3+2	3+1
7.	2+3	5
8.	1+2	6
9.	3	4+1
10.	4	2
11.	2	3
12.	2	4

B1 düzey yazılı anlatım becerisi: Kişisel ilgi alanına giren ya da güncel konularla ilişkili karmaşık olmayan bir parça yazabilir, kişisel mektuplar oluşturabilirim.

B2 düzey yazılı anlatım becerisi: Pek çok farklı konuda, detaylı, belirli bir üslupla metinler oluşturabilir, bilgilendirici veya öyküleyici metin, rapor ve kompozisyonlar yazabilir, deneyim ve planlarımı ayrıntılı olarak aktarabilirim.

Yeni Hitit serisi B1-B2 düzey ders kitaplarındaki sözlü anlatım için etkinlik sayısı 3 ile 7 iken, Tablo 5’te görüldüğü üzere yazılı anlatım becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik sayısı ortalama 2 ile 6 adet arasındadır. Yazılı ve sözlü anlatım için ayrılan etkinlik ve alıştırmaya sayılarında anlamlı bir farklılık olmadığı anlaşılmaktadır.

Efeka General English B1-1, B1-2, B1-3 ve B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitaplarında yer alan etkinlikler temel beceriler ve kazanımları açısından incelenmiştir. Elde edilen bulgular aşağıda tablolar hâlinde verilmiştir.

Tablo 6: Efeka General English B1-1, B1-2, B1-3 Düzey Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi

Kazanımları			
Ünite	B1-1	B1-2	B1-3
Frekans			
1.	8	6	6
2.	7	6	6
3.	6	6	6
4.	7	6	6
5.	7	6	6
6.	8	6	6

Tablo 6’da görüldüğü üzere Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 düzey ders kitaplarında dinleme becerisine yönelik etkinlik ve alıştırma sayıları kazanımlara göre incelenmiş ve üniteler ile birlikte karşılaştırmalı olarak verilmiştir. B1-1 düzey ders kitabında 1. ve 6. ünite 8’er etkinlikle en fazla alıştırmayı bulundururken, B1-2 ve B1-3 düzey ders kitaplarının her ünitesinde 6’şar adet etkinlik yer alır. Her üç seride yer alan dinleme etkinliklerinin ortalama 6 ile 8 adet arasında olduğu görülmektedir.

Tablo 7: Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 Düzey Ders Kitaplarında Okuma Becerisi Kazanımları

Ünite	B1-1	B1-2	B1-3
Frekans			
1.	1	1	1
2.	1	1	1
3.	1	1	1
4.	1	1	1
5.	1	1	1
6.	1	1	1

Tablo 7’de görüldüğü üzere üç düzeyde de her ünite de 1 adet okuma etkinliği yer almaktadır. Okuma becerisine yönelik etkinlik sayısının diğer becerilerle karşılaştırıldığında oldukça az olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 Düzey Ders Kitaplarında Karşılıklı Konuşma Becerisi

Kazanımları			
Ünite	B1-1	B1-2	B1-3
Frekans			
1.	14+1	14	16
2.	16	14	13
3.	17	14	16
4.	17	10	14
5.	16+1	14	16+2
6.	17	14	16+1

Karşılıklı konuşma becerisini geliştirmeye yönelik kazanımlara göre incelenen etkinlik sayıları Tablo 8’de verilmiştir. B1-1, B1-2, B1-3 düzey ders kitaplarında yer alan etkinlik ve alıştırma sayısının ortalama 13 ile 17 adet arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9: Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 Düzey Ders Kitaplarında Sözlü Anlatım Becerisi

Kazanımları			
Ünite	B1-1	B1-2	B1-3
Frekans			
1.	14+1	14	16
2.	16	14	13
3.	17	14	16
4.	17	10	14
5.	16+1	14	16+2
6.	17	11	16+1

Tablo 9’da görüldüğü üzere Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 serisinde yer alan sözlü anlatıma dayalı etkinlik sayısı 11 ile 18 arasındadır.

Tablo 10: Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 Düzey Ders Kitaplarında Yazılı Anlatım Becerisi Kazanımları

Ünite	B1-1	B1-2	B1-3
Frekans			
1.	2	2	3
2.	4	3	2
3.	4	2	3
4.	3	2	3
5.	3	3	3
6.	3	2	3+1

Tablo 10’da görüldüğü üzere üniteler ile karşılaştırmalı olarak verilen her üç seride yazılı anlatıma yönelik kazanım sayısı 2 ile 4 arasındadır. Elde edilen veriler, Efekta General English ders kitaplarında karşılıklı iletişim gerektiren etkinliklerin yazma ve okuma becerisine yönelik oluşturulmuş etkinliklere göre daha fazla olduğunu göstermektedir.

Tablo 11: Efekta General English B2-1, B2-2, B2-3 Düzey Ders Kitaplarında Dinleme Becerisi Kazanımları

Ünite	B2-1	B2-2	B2-3
Frekans			
1.	4	4	4
2.	4+1	5	5
3.	4	5	5+1
4.	4	4	5
5.	4	5	5
6.	4	5+1	5

Tablo 11’de görüldüğü üzere dinleme becerisine yönelik incelenen Efekta B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitaplarındaki etkinlikler üniteler ile karşılaştırmalı olarak verilmiştir. Her üç düzeyde yer alan dinleme becerisini geliştirmeye dayalı etkinliklerinin ortalama 4 ile 6 adet arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 12: Efekta General English B2-1, B2-2, B2-3 Düzey Ders Kitaplarında Okuma Becerisi Kazanımları

Ünite	B2-1	B2-2	B2-3
Frekans			
1.	1	1	1
2.	1	1	1
3.	1	1+1	1
4.	1	1	1
5.	1	1	1
6.	1+1	1	1+1

Tablo 12’de görüldüğü üzere her üç düzeyde yer alan okuma becerisine yönelik etkinlik ve alıştırma sayısı 1 olmakla beraber, B2-1 düzeyde 6. üniteye, B2-2 düzeyde 3. üniteye, B2-3 düzeyde 6. üniteye eklenmiş olan fazladan 1’er etkinlik bulunmaktadır.

Tablo 13: Efekta General English B2-1, B2-2, B2-3 Düzey Ders Kitaplarında Karşılıklı Konuşma Becerisi Kazanımları

Ünite	B2-1	B2-2	B2-3
Frekans			
1.	12	14	12
2.	13	15	15
3.	14	14	16
4.	14	13	12
5.	13	15	17
6.	15	14	17

Tablo 13’te görüldüğü üzere B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitaplarında karşılıklı konuşma becerisini geliştirmeye yönelik etkinlik ve alıştırma sayısı ortalama 12 ile 17 arasındadır.

Tablo 14: Efekta General English B2-1, B2-2, B2-3 Düzey Ders Kitaplarında Sözlü Anlatım Becerisi Kazanımları

Ünite	B2-1	B2-2	B2-3
Frekans			
1.	13	15+1	13+1
2.	14	17	16+1
3.	14	16	18
4.	15	13+1	13
5.	15	19	18+1
6.	16	15+1	19

Tablo 14’de görüldüğü üzere sözlü anlatıma yönelik etkinlik sayısı her üç düzeyde de ortalama 13 ile 19 arasındadır.

Tablo 15: Efekta General English B2-1, B2-2, B2-3 Düzey Ders Kitaplarında Yazılı Anlatım Becerisi Kazanımları

Ünite	B2-1	B2-2	B2-3
Frekans			
1.	4+1	4	5+1
2.	5	2+1	2
3.	3	4	5
4.	2	3	4+1
5.	3	2	3
6.	5	5	4

Tablo 15’te görüldüğü üzere Efekta General English B2-1, B2-2, B2-3 düzey ders kitaplarında yer alan yazılı anlatım becerisine yönelik etkinlik sayısı ortalama 2 ile 6 arasındadır.

Sonuç ve Öneriler

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-2 Düzey Ders Kitabı ve Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3, B2-1, B2-2, B2-3 Düzey Ders Kitapları öğrenme alanlarından kazanımlar açısından incelenmiştir. Yeni Hitit ders kitabında okuma ve yazma becerisine yönelik etkinlik ve alıştırmaya sayısının dinleme ve konuşma etkinliklerine göre daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır. Bireyin anlama ve kendini ifade etme ihtiyacını destekleyen alıştırmaya sayısı beklenen yeterlilikte değildir. B1 ve B2 serilerinde toplamda dinleme becerisine ait 2 ile 6, okuma becerisine ait 3 ile 8, karşılıklı konuşma becerisine ait 1 ile 3, sözlü anlatım becerisine ait 3 ile 7, yazılı anlatım becerisine ait 2 ile 6 adet arası etkinlik bulunduğu görülmüştür.

Efekta General English B1-1, B1-2, B1-3 düzey ders kitaplarında okuma ve yazılı anlatım etkinliklerine ayrılan etkinlik ve alıştırmaya sayısının dinleme, karşılıklı konuşma ve sözlü anlatıma yönelik etkinliklere göre oldukça az olduğu görülmüştür. Dinleme becerisine ait 6 ile 8, karşılıklı konuşma becerisine ait 13 ile 17, sözlü anlatıma ait 11 ile 18 arası etkinlik yer alırken, her ünite başına yalnızca 1 adet okuma etkinliği ve 2 ile 4 arası yazılı anlatım etkinliği tespit edilmiştir. Aynı şekilde B2-1, B2-2 ve B2-3 düzey ders kitaplarında yer alan kazanımlara paralel etkinlik dağılımı yaklaşık olarak benzer rakamsal sonuçları vermiştir. Dinleme becerisi 4 ile 6, okuma becerisi 1, karşılıklı konuşma becerisi 12 ile 17, sözlü anlatım becerisi 13 ile 19, yazılı anlatım becerisi 2 ile 6 adet arası etkinlik barındırmaktadır. Efekta B2 serisinde dinleme ve sözlü anlatıma yönelik etkinlik sayısı B1 düzeye göre artış göstermektedir.

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe B1-B2 düzey ve Efekta General English B1-B2 düzeyleri karşılaştırıldığında ise bireyin temel dil becerilerini geliştirmesine fayda sağlayan öğrenme alanlarına paralel etkinlik sayılarında büyük farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Yeni Hitit serisinde yazma ve okuma alıştırmalarına ağırlık verildiği görülürken, Efekta ders kitaplarında konuşma, dinleme ve sözlü anlatım becerilerini geliştirmeye yönelik etkinlikler ön plandadır. Bireyin tüm dil becerilerini geliştirme amacı taşıyan yabancı dil ders kitaplarında, özellikle günlük hayatta en sık karşılaşılan dinleme ve konuşma yeterliliğini destekleyen etkinliklerin fazla olması beklenmektedir. Elde edilen veriler ışığında Yeni Hitit serisinde karşılıklı iletişime yönelik alıştırmaların yetersiz olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırma sonuçları YHYİT B1 ve B2 düzey ders kitaplarında yer alan okuma ve yazma becerisine yönelik etkinlik sayısının sözlü anlatım, dinleme ve karşılıklı konuşma becerisine

yönelik etkinlik sayılarından fazla olduğunu göstermiştir. Öğrenme alanlarının etkinlik sayıları dağılımı dengeli olmalıdır.

Yabancılara Türkçe Öğretimi ders kitaplarında öğrenme alanlarının etkinlik sayıları B1 ve B2 serilerinde farklılık göstermemektedir. Etkinlik çeşitliliği B1 düzeyden B2 düzeye geçişte aşamalı olarak artmalıdır.

Araştırma sonuçları Yeni Hitit serisinin okuma ve yazma becerilerine dayalı etkinlik sayısının daha fazla olduğunu göstermiştir. Yabancılara Türkçe ders kitaplarındaki karşılıklı konuşma, sözlü anlatım ve dinleme becerisine yönelik etkinlik ve alıştırmaya sayıları arttırılmalıdır. Araştırmada serinin tamamına ulaşılması ve temel seviye olması sebebiyle Yeni Hitit ve Efakta General English ders kitaplarında B düzey kullanılmıştır. Farklı yayınevleri ve seviyelerdeki ders kitaplarını değerlendirmeye yönelik çalışmalar mevcut araştırmaların daha kapsamlı hâle gelmesini sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Arslan, M. ve Adem, E. (2010). Yabancılara Türkçe öğretiminde görsel ve işitsel araçların etkin kullanımı. *Dil Dergisi*, 147, 63-86.
- Arslan, N. ve Durukan, E. (2014). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarında söz varlığı unsurlarının incelenmesi. *International Journal of Language Academy*, 2(4), 247-265.
- Barın, E. (2005). Yabancılara Türkçe öğretiminde ilkeler. *Hütad (Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi)*, 1, 19-30.
- Beyreli, L. ve Ak Başoğul, D. (2013). İkinci dil öğretim kaynaklarında yer alan anlama etkinliklerinin karşılaştırılması (Yeni Hitit ve New Headway örnekleme). *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11, 45-100.
- Biçer, N. ve Çoban, İ. (2015). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki öyküleyici metinlerin tutarlılık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 228-247.
- Bölükbaş, F. (2015, Mayıs). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde okuma metinlerinin dil düzeylerine göre sadeleştirilmesi*. 1. Uluslararası Dil Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Nevşehir.
- Creswell, J. W. (2016). *Research design* (S. B. Demir, çev. ed.) Ankara: Eğiten Kitap Yayınları.
- Crossley, S. A., Allen, D. B. and McNamara, D. S. (2011). Text readability and intuitive simplification: A comparison of readability formulas. *Reading in a Foreign Language*, 23(1), 84-101.
- Çalışkan, N. (2019). Yabancı dil sınıflarında tümleç yan cümlelerinin öğretimi: eşdizimlilik ve semantik eğilimler temelli bir yaklaşım. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1709-1741.

- Demirci, M. (2015). B1 seviyesinde Türkçe öğrenen Suriyeli öğrencilerin sesli okuma becerisiyle ilgili tespitler. *Turkish Studies*, 10(7), 333-358.
- Dolean, D. D. (2015). How early can we efficiently start teaching a foreign language. *European Early Childhood Education Research Journal*, 23(5), 706-719.
- Ekren, C., Ökten, C. E. (2019). Yabancılara Türkçe öğretmenlerin dil bilgisi öğretimine ilişkin algıları: bir metafor incelemesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 8(3), 1687-1708.
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M. ve Şimşek, R. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğretim elemanlarınca diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni ve işlevsel metin özellikleri kapsamında değerlendirilmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 455-476.
- Erol, H. F. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında okunabilirlik. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50(50), 29-38.
- Karababa, Z. C. ve Üstünsoy-Taşkın, S. (2012). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirilmesi. *Dil Dergisi*, 157, 65-80.
- Mirici, İ. H. (2015). Yabancı dil öğretmeni yetiştirmede Avrupa politikaları ve uygulamalar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(4), 42-51.
- Özdemir, C. (2013). Yabancılara Türkçe öğretiminde ders malzemelerinin önemi ve işlevsel ders malzemelerinin nitelikleri. *Turkish Studies*, 8(1), 2049-2056.
- Peçenek, D. (2005). Yabancı dil öğretiminde araç geliştirme. *Dil Dergisi*, 129, 85-95.
- Richards, J. C. (2001). The role of textbooks in a language program. *Retrieved November*, 12(2), 1-6.
- Şimşek, M. R. ve Dündar, E. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarının kültürel içeriğinin üç çevre modeline göre çözümlenmesi. *Turkish Studies*, 10(3), 891-906.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı kitaplar* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Tok, H. ve Arıbaş, S. (2008). Avrupa Birliğine uyum sürecinde yabancı dil öğretimi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 205-227.
- Tok, M. (2013). Yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki yazma çalışmalarının değerlendirilmesi. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 249-279.
- Tomlinson, B. (2012). Materials development for language learning and teaching. *Language Teaching*, 45(2), 143-179.
- Uslu, Z. (2005). Edimibilim ve yabancı dil öğretimine etkileri. *Dil Dergisi*, 127, 34-43.
- Uzun, N. E. (2012). Türkçenin dünya dilleri arasındaki yeri üzerine. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi*, 19(2), 115-134.

- Ülker, N. (2007). *Hitit ders kitapları örneğinde yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kültür aktarımı sürecine çözümleyici ve değerlendirici bir bakış* (Yayınlanmış yüksek lisans tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F. ve Temiz, Ç. (2014). Yabancılar Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik durumları. *International Journal of Language Education and Teaching*, 2, 70-80.
- Yüce, S. (2005). İletişim ve dil: Yöntemler, Avrupa Dil Portföyü Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 1(1), 81-88.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime – cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.

Extended Abstract

The aim of this research is to compare the textbooks used in teaching Turkish and English to foreigners in terms of learning domains. For many years, learning and teaching foreign language has become a privilege in science, technology and social aspects as well as the role of communication in the global sense. Thus, learning foreign language is reflected in the field of education. English as a lingua franca and Turkish as one of the commonly used languages maintain its importance of education.

In the process of foreign language teaching, it is helpful to create an educational environment for all of the individuals' visual, auidial and kinesthetic skills. Teaching materials, especially textbooks, will contribute to the development of the target language. The first material in language learning has been textbooks to be used by the individual and also the teacher who tries to acquire the language for communication, educational or academic purposes. It can be said that the textbooks, which are materials that student can access easily and have access to information about basic language skills and grammar rules.

Teaching foreign language consists of all the grammar rules and four basic language skills. In addition, in foreign language teaching, communication skills and the rules of the target language should be given around the basic language skills that also named learning domains. The four basic language skills that are included in the textbooks through various exercises and activities are divided into two as reading comprehension and narrative skills in general. In language teaching, communication based listening, reading, speaking and writing should be considered as a whole and the textbooks should be designed through them.

Although there are other studies such as comparing textbooks used in teaching Turkish to foreigners from different perspectives, in literature, research in terms of learning domains has not been found. This constitutes the problem state of the study. For this purpose, Yeni Hitit Turkish for Foreigners Course Book B1-2 and Efekta General English Course Books were determined as research sample. Exercises in Yeni Hitit Turkish for Foreigners Course Book B1-2 and Efekta General English Course Books was determined based on the basic skills and learning domains achievements of the European language portfolio. Documentary analysis within the qualitative methods was used in the collection, analysis and interpretation of the data. The results have been obtained from research giving in tables.

As a result of the research, it is found that In Yeni Hitit course book, the number of activities and exercises involved reading and writing skills was found to be more than listening and speaking activities. In Yeni Hitit B1 and B2 series, there are 2 to 6 of listening skills, 3 to 8 of reading skills, 1 to 3 of speaking skills, 3 to 7 of narrative expression skills, 2 to 6 of written expression skills.

In Efekta General English Course Book, the number of activities and exercises related to reading and written expression activities has been observed to be relatively less compared to listening, speaking and oral expression activities. While there are 6 to 8 of listening skills, 13 to 17 of speaking skills, 11 to

18 of narrative expression, only one reading activity per unit and 2 to 4 written expression activity per unit were determined. In the same way, the distribution of effectiveness in parallel with the gains in B2-1, B2-2 and B2-3 level textbooks yielded approximately similar numerical results. Listening skills 4 to 6, reading skills 1, speaking skills 12 to 17, oral expression skills 13 to 19, written expression skills 2 to 6 are hosted. In effect B2 series, The number of activities for listening and oral expression increases by B1 level.

The results of the research show that the number of activities based on reading and writing skills of the new Hittites series is higher. The number of activities and exercises should be increased for foreigners to be able to speak and listen in Turkish. In Yeni Hitit Turkish for Foreigners Course Book B1-2 and Efecta General English Course Books B level was used due to the entire series was reached. Studies aimed at evaluating different publishers and different textbooks at different levels will make the next research more comprehensive.